

Het vreemde-talenonderwijs in het WO t.b.v. niet-letteren- studenten : resultaten van een enquête

Citation for published version (APA):

Ulijn, J. M., & Boly, J. P. (1981). *Het vreemde-talenonderwijs in het WO t.b.v. niet-letteren-studenten : resultaten van een enquête*. (Foreign-language Acquisition Research : report; Vol. 7). Technische Hogeschool Eindhoven.

Document status and date:

Gepubliceerd: 01/01/1981

Document Version:

Uitgevers PDF, ook bekend als Version of Record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.tue.nl/taverne

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

openaccess@tue.nl

providing details and we will investigate your claim.

Het vreemde-talenonderwijs in het WO

t. b.v. niet-letterenstudenten

Resultaten van een enquête

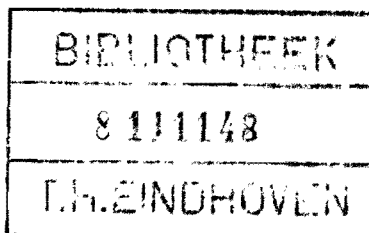
door J.M. Ulijn en J.P. Boly

Rapport nr. 7

Vreemde - Talenonderwijs THE

Mei, 1981

Inhoudsopgave

	blz.
1. Inleiding	1
2. Methode	3
3. Geënquêteerde instellingen	3
4. Resultaten	4
(4.1 - 4.8 voor de talen Nederlands als 2e taal, Engels, Frans, Duits, Russisch, Spaans en Italiaans, 4.9 voor de overige talen en 4.10 en 4.11 voor alle talen)	
4.1 Voor welke studierichtingen wordt dit onderwijs specifiek gegeven? (vragen 2 en 3 van het enquêteformulier)	4
4.2 Deelname (vragen 1 en 4 van het enquêteformulier); Tabel A	6
4.3 Aantal college- en studieuren (vraag 5 van het enquêteformulier; Tabel B	10
4.4 Beoogde taalvaardigheden (vraag 6 van het enquêteformulier; (Tabel C)	13
4.5 Beoogde taalregisters (vraag 7 van het enquêteformulier; Tabel D	15
4.6 Beoogd taalniveau (vraag 8 van het enquêteformulier; Tabel E	17
4.7 Motivatie vanuit de hoofdstudierichting (vraag 9 van het enquêteformulier)	19
4.8 Levenschte opdrachten tijdens de cursus (vraag 10 van het enquêteformulier)	20
4.9 Overige talen die gegeven worden voor niet-letteren- studenten	21
4.10 Staf- en postdoctorale cursussen (vraag 11 van het enquêteformulier)	22
4.11 Knelpunten	23
5. Samenvatting en conclusie	25
Verwijzingen	28
Bijlage: enquêteformulier	
Andere interne THE-publicaties over vreemde-taalverwerving	

1. Inleiding^{*}

Nederlanders staan bekend in het buitenland om hun talenkennis. Die buitenlanders zijn in Nederland altijd verrast als zij in het Engels of Duits worden toegesproken. Ook in de wereld van wetenschap, techniek en bedrijf bedienen Nederlanders zich vaak correct van het het Engels of Duits. Andere talen worden veel minder gebruikt, maar zijn desalniettemin nodig voor een efficiënte internationale communicatie, waarbij Nederlandse academici betrokken zijn. (Zie ook de uitkomsten van het ITS-onderzoek, dl V, Claessen, J. et al. 1978 en soortgelijke per instelling verrichte analyses van vreemde-taalbehoeften: aan THE, Ulijn 1971, KHT, Meijers 1974, LHW, Frijlink 1977, NOIB, Messing 1978 en van TH-ingenieurs in het algemeen, de Jager en Reunis 1979).

Dit is ongetwijfeld de reden waarom zowel aan Nederlandse hogescholen als aan de universiteiten voor niet-letterenstudenten vreemde-talenonderwijs wordt gegeven (zie ook overzicht van Meijers, 1974). Het doel van het onderhevige enquêteonderzoek is om een overzicht van de huidige stand van zaken te verschaffen betreffende dit onderwijs waarbij tevens knelpunten zouden kunnen worden gesignaleerd. Hiervan is uitgesloten het zelfstandig werken in een talenpracticum zonder enige bemoeienis van een docent, dat overigens soms zeer nuttig kan zijn.

Aanleiding vormde een verzoek van Amerikaanse collega-toegepaste taalkundigen aan ons om wat informatie te geven op dit punt in de vorm van een tijdschriftartikel. Ook van de zijde van de gemengde Frans-Nederlandse commissie ter uitvoering van het Frans-Nederlandse cultureel akkoord en het Nederlandse Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen dat daarbij betrokken is wordt een groot belang gehecht aan dergelijke gegevens. Internationaal bezien, tenslotte, is er binnen het vakgebied der toegepaste taalkunde een groeiende belangstelling voor LSP: Language for Specific Purposes d.w.z. voor talenonderwijs dat meer gericht wordt op specifieke behoeften van volwassenen i.v.m. beroep of studie en het taalkundige of psycholinguïstische onderzoek dat dit met zich mee brengt. Deze enquête levert daartoe een bijdrage.

*Dank wordt gebracht aan drs. F. Heynick, MA, docent technisch-wetenschappelijk Engels aan de THE, die het enquête-formulier mede heeft samengesteld.

Welke gegevens lijken nu interessant voor bovengenoemd overzicht en een daarop te baseren beleid? De volgende punten zijn verwerkt in de enquête die zou worden gericht aan alle instellingen voor WO in Nederland:

A. *Organisatie in de studieprogramma's en deelname:*

- 1) voor welke studierichtingen wordt de betreffende taal gegeven; als verplicht vak, keuzevak of vrijblijvend; in welke studiefase? (vraag 2)
- 2) wordt het speciaal gericht op niet-letterenstudenten? (vraag 3)
- 3) hoe groot is de deelname sinds 1975? (vraag 4)
- 4) hoeveel uren wordt eraan besteed? (vraag 5)

B. *Cursusinhoud:*

- 1) doelstellingen: luister-, spreek-, lees- en schrijfvaardigheid? (vraag 6)
- 2) taalregisters: algemene omgangstaal, wetenschappelijke taal (algemeen of technisch)? (vraag 7)
3. taalniveau's: fonetisch, lexicaal, morfologisch, syntactisch, textueel? (vraag 8)
4. levensechte opdrachten tijdens de cursussen? (vraag 10)
5. cursusmateriaal? (vraag 12)

Tot slot werden nog vragen opgenomen over de motivatie vanuit de hoofdstudierichting (vraag 9) en knelpunten (vraag 13) waarop een toekomstig beleid zou kunnen worden gebaseerd.

De antwoorden op vraag 12 naar beschikbaar cursusmateriaal zijn niet opgenomen in dit verslag vanwege de omvang. Ze liggen echter ter inzage voor belangstellenden bij de Vakgroep Toegepaste Taalkunde van de TH Eindhoven.

Tot slot spreken wij de hoop uit dat deze gegevens mogen leiden tot een beter beleid t.a.v. dit onderwijs gericht op de wezenlijke behoeften van Nederlandse universitair-gevormden in de internationale wereld van wetenschap, techniek en bedrijf.

2. Methode

Er is gekozen voor een schriftelijke enquête.

Zes copieën van het enquêteformulier zijn gestuurd naar elk van de geënquêteerde instellingen opgesomd onder 3. Verder is nog een copie ter kennisgeving gestuurd naar de volgende centra:

- Vakgroep Toegepaste Taalkunde van de V.U.Amsterdam
- Instituut voor Toegepaste Taalkunde van de R.U.Groningen
- Instituut voor Toegepaste Taalkunde van de K.U.Nijmegen
- Talenlaboratorium van de R.U.Leiden
- Instituut voor Toegepaste Taalkunde en Computerlinguïstiek van de R.U.Utrecht

Verzenddatum: 2 december 1980.

Er hebben 2 telefonische rappels plaatsgevonden; de eerste op 19 december 1980 en de tweede op 9 januari 1981.

Sluitingsdatum van de enquête: 23 januari 1981.

Er zijn 52 ingevulde enquêteformulieren terugontvangen vóór de sluitingsdatum en één na de sluitingsdatum. Deze laatste is niet in de enquête opgenomen.

We nemen aan dat de 52 op tijd binnengekomen antwoorden ons de informatie verschaft over bijna alle taalcursussen vóór niet-letterenstudenten in het WO.

3. Geënquêteerde instellingen

Alle instellingen voor Wetenschappelijk Onderwijs in Nederland, te weten: de Universiteit van Amsterdam (UVA), de Vrije Universiteit van Amsterdam (VUA), de Rijksuniversiteit Utrecht (RUU), de Rijksuniversiteit Leiden (RUL), de Rijksuniversiteit Groningen (RUG), de Katholieke Universiteit Nijmegen (KUN), de Technische Hogeschool Delft (THD), de Technische Hogeschool Eindhoven (THE), de Technische Hogeschool Twente (THT), de Katholieke Hogeschool Tilburg (KHT), de Landbouwhogeschool Wageningen (LHW), de Stichting Nijenrode te Breukelen (NOIB), de Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR) en de Rijksuniversiteit Limburg (RULg).

We zullen in dit rapport de bovenstaande afkortingen gebruiken voor de instellingen.

4. Resultaten

Hieronder vermelden we de resultaten van de enquête met een kort commentaar onzerzijds.

4.1 Voor welke studierichtingen wordt dit onderwijs specifiek gegeven?

(Met studierichtingen worden niet-letterenstudierichtingen bedoeld.)

(Zie de vragen 2 en 3 van het enquêteformulier in de bijlage.)

Vreemde-talenonderwijs voor niet-letterenstudenten is als volgt in het studieprogramma opgenomen:

(V = voorkandidaats, N = nakandidaats)

1. als verplicht vak

- aan de RUG is Frans verplicht voor de studenten Sociale Geografie.
- aan de KHT zijn voor de studenten Internationale Economie 2 talen verplicht. Ze kunnen kiezen uit Engels, Frans, Duits en Spaans.
- aan het NOIB zijn voor de studenten 2 talen verplicht. Ze kunnen kiezen uit Engels, Frans, Duits en Spaans.

2. als keuzevak

- Engels: Civiele Techniek, Industriële Vormgeving (beide V + N aan de THD);
Bedrijfskunde, Werktuigbouwkunde (beide N aan de THE);
Electrotechniek (N, THD en THE)
- Frans : Politicologie, Psychologie (beide V, UVA);
Rechten, Sociale Wetenschappen (beide V, RUG);
Bedrijfskunde, Bouwkunde, Electrotechniek, Werktuigbouwkunde,
Wiskunde (alle N, THE);
aan de RUG en de THD is het voor alle studierichtingen eventueel mogelijk Frans als keuzevak te doen.
- Duits : Economie (N, KHT)
- Russisch: Medicijnen, Psychologie, Sociologie (alle V + N, RUG);
Electrotechniek, Natuurkunde, Scheikunde, Werktuigbouwkunde,
Wiskunde (alle N, THE);
aan de THD is het voor alle studierichtingen eventueel mogelijk Russisch als keuzevak te doen.

- Spaans: Antropologie, Geologie (beide V + N, RUL);
Sociologie (N, RUG);
Werktuigbouwkunde (N, THD en THE);
Bedrijfskunde, Bouwkunde, Electrotechniek (alle N, THE);
aan de RUL is het voor alle studierichtingen eventueel mogelijk
Spaans als keuzevak te doen.

- Italiaans: Culturele Antropologie, Psychologie, Rechten, Wijsbegeerte
(alle N, RUL);
aan de THD is het voor alle studierichtingen eventueel mogelijk
Italiaans als keuzevak te doen.

3. vrijblijvend

Elke taalcursus kan door iedere student vrijblijvend gevolgd worden.

In meer dan de helft van de gevallen (25 van de 45 respondenten) worden speciale cursussen gegeven gericht op de specifieke behoeften van niet-letterenstudenten (vraag 3 van het enquêteformulier in de bijlage). Dit is bijna altijd het geval op instellingen waar geen letterenfaculteit is, o.a. de hogescholen. Daar wordt dit onderwijs dus zeer gericht gegeven. Op de universiteiten volgen niet-letterenstudenten vaak hetzelfde onderwijs als hoofdvakstudenten, dus in heterogene groepen.

4.2 Deelname

(Zie vraag 1 en vraag 4 van het enquêteformulier in de bijlage).

De antwoorden op de vragen 1 en 4 zijn samengevat in tabel A op blz.7

Hieronder volgt een commentaar op die tabel.

Algemene toelichting bij tabel A

- Als we van een instelling over een bepaalde taal niets hebben ontvangen, dan zijn er 2 mogelijkheden:
 - 1) we weten dat er een cursus gegeven wordt. Dan staat in het betreffende vakje een # .
 - 2) We nemen aan dat er geen cursus gegeven wordt (hoewel we vermoeden dat dat misschien incidenteel wel zo is; 2 telefonische rappels leken ons echter voldoende om de belangrijkste informatie in handen te krijgen). Dan staat in tabel A in het betreffende vakje niets.
- Als we wel iets ontvangen hebben, maar vraag 4 is onbeantwoord gebleven, dan staat in tabel A een - in het betreffende vakje.
- Een (2) in tabel A geeft aan dat aan een bepaalde instelling twee cursussen in een bepaalde taal gegeven worden.
- De (3) in tabel A betekent dat de UVA en de VUA een gemeenschappelijke cursus Nederlands hebben.

Voornaamste bevindingen uit tabel A

We moeten eerst iets opmerken over het NOIB.

Aan het NOIB zijn voor de studenten 2 talen verplicht. Dit heeft tot gevolg dat alle 500 studenten aan het NOIB deelnemen aan vreemde-talenonderwijs.

Omdat dit bij de andere instellingen niet het geval is, hebben we bij de totaalstellingen het NOIB niet meegerekend. Op deze wijze wordt het totaalbeeld door die 500 studenten niet vertekend.

1. Totaalbeeld

Over alle instellingen (exclusief NOIB) blijkt slechts 1.48% van de niet-letterenstudenten vreemde-talenonderwijs te volgen, een zeer gering percentage.

Tabel A : Gemiddeld aantal niet-letterenstudenten dat per jaar deelneemt aan vreemde-talenonderwijs over de periode 1975-1980 per instelling en per taal, aangegeven in absolute cijfers (boven) en in percentages van de totale aantallen niet-letterenstudenten aan de instellingen (onder, cursief gedrukt). Hierbij is ook aangegeven of dit aantal gelijke tred houdt met de toename van het aantal studenten aan de instelling (=), of het daarbij voorop loopt (+), of het daarbij achterblijft (-).

(Zie vraag 1 en vraag 4 van het enquêteformulier in de bijlage.)

Instelling	UVA	VUA	RUU	RUL	RUG	KUN	THD	THE	THT	KHT	LHW	EUR	RULg	Totaal over alle inst.	NOIB	Aantal respond. per taal
Totaal aantal studenten aan de inst. (x1000)	18.5	11.5	20	12	13	12.5	10	5	3	5	6	10	0.5	127	0.5	
NEDERLANDS (als 2e taal)	(3) 100 + (0.54%)	(3) 60 + (0.52%)		4 = (0.03%)	(2) 18 = (0.14%)	4 = (0.03%)	100 = (1%)	-	35 = (1.17%)					321 (0.26%)	15 = (3%)	8
ENGELS					9 = (0.07%)		150 = (1.5%)	10 = (0.2%)		#	60 = (1%)			229 (0.18%)	400 = (80%)	5
FRANS	75 + (0.41%)	4 = (0.04%)	#	78 + (0.65%)	(2) 58 + (0.45%)		120 = (1.2%)	15 + (0.3%)		#	80 + (1.33%)			430 (0.34%)	240 - (48%)	9
DUIJS							45 = (0.45%)				8 - (0.16%)			53 (0.04%)	300 = (60%)	3
RUSSISCH			30 = (0.15%)		(2) 37 = (0.28%)		50 = (0.5%)	25 = (0.5%)			20 = (0.33%)			162 (0.13%)		6
SPAANS				(2) 175 = (1.47%)	(2) 125 + (0.96%)		75 = (0.75%)	12 = (0.24%)		55 = (1.1%)	130 + (2.17%)			572 (0.45%)	240 + (48%)	9
ITALIAANS		4 + (0.04%)		(2) 45 + (0.38%)			40 = (0.4%)	8 = (0.16%)						97 (0.08%)		5
Totaal over de talen	175 (0.95%)	68 (0.59%)	30 (0.15%)	302 (2.52%)	247 (1.9%)	4 (0.03%)	580 (5.8%)	70 (1.4%)	35 (1.17%)	63 (1.26%)	290 (4.83%)	0 (0%)	0 (0%)	1864 (1.48%)	500 (100%)	45

* Hiermee wordt het aantal niet-letterenstudenten bedoeld.

Voor toelichting zie blz. 6

2. Per instelling

De universiteiten verzorgen nauwelijks (of reageerden niet of nauwelijks op onze enquête na 2 telefonische rappels) vreemde-talenonderwijs voor niet-letterenstudenten, met uitzondering van de RUL en de RUG die wel veel cursussen hebben. Bij de hogescholen is opvallend dat de THT alleen Nederlands (als 2e taal) geeft, terwijl de THD en de THE veel onderwijs in de vreemde talen geven. De RULg en de EUR verzorgen in het geheel geen talenonderwijs. Binnen de lage totale deelname fluctueren de % deelnemende studenten per instelling toch nog sterk (de aparte positie van het NOIB is reeds vermeld). De cijfers kunnen verder vertekend worden door het feit dat als gemiddeld aantal deelnemers het hoogste aantal dat inschrijft wordt opgegeven. Het gemiddeld aantal aanwezige deelnemers van cursussen over het gehele cursusverloop is meestal veel lager. In een aantal gevallen wordt dit ook expliciet als knelpunt vermeld bij vraag 13. Dit lijkt bijvoorbeeld het grote verschil in deelname binnen de THD en de THE te verklaren (5,8% tegen 1,4%).

3. Per taal

Opvallend is het groot aantal studenten die Spaans doen. Er is kennelijk grote belangstelling voor deze taal die op de middelbare school nauwelijks onderwezen wordt. Ook opvallend is dat er meer studenten Frans doen dan Engels. Waarschijnlijk omdat Engels op het VWO veel meer wordt gekozen dan Frans, waardoor de studenten het Frans niet goed beheersen. Interessant is verder de toenemende belangstelling voor de Romaanse talen in de periode 1975 - 1980. De belangstelling voor Frans neemt toe op 5 van de 8 instellingen die voor Frans gerepsondeerd hebben, voor Spaans op 3 van de 7 en voor Italiaans op 2 van de 4.

Qua aantal instellingen waar de betreffende taal gegeven wordt is de volgorde: 1./2. Nederlands, Frans, 3. Spaans, 4./5. Engels, Russisch, 6. Italiaans en 7. Duits (NOIB wel meegerekend).

Qua aantal deelnemers is de volgorde:

1. Spaans, 2. Frans, 3. Nederlands, 4. Engels, 5. Russisch, 6. Italiaans en 7. Duits (NOIB niet meegeregekend)

We moeten nog even het volgende opmerken:

we hebben enkele brieven ontvangen van subfaculiteiten waarin gezegd werd dat er geen taalcurssussen waren voor niet-letterenstudenten maar dat de studenten

die belangstelling hebben in een zekere taal bepaalde colleges kunnen volgen die voor de letterenstudenten gegeven worden. Dit is echter geen vreemde-talenonderwijs specifiek gegeven voor niet-letterenstudenten en valt dus buiten het bestek van deze enquête.

4.3 Aantal college- en studie-uren

(Zie vraag 5 van het enquêteformulier in de bijlage)

De antwoorden op vraag 5 zijn samengevat in tabel B op blz. 12

Hieronder volgt een commentaar op die tabel.

Algemene toelichting bij tabel B

- Als vraag 5 onbeantwoord is gebleven, dan staat een - in het betreffende vakje.
- Een (1) geeft aan dat de betreffende cursus geen afsluitend tentamen heeft. Als dan toch een aantal uren genoemd wordt voor de NB (= noodzakelijke besteding), dan betreft het hier het aantal uren dat nodig is om de cursus goed te kunnen volgen.
- Een (2) geeft aan dat aan een bepaalde instelling twee cursussen in een bepaalde taal gegeven worden.
- In de kolom spreiding zijn nog vermeld:
 - *De spreiding is kleiner dan de helft van het gemiddelde, dus de aantallen lopen niet zo erg uiteen.
 - **De spreiding zit tussen de helft van het gemiddelde en het gemiddelde in. Er zijn dus nogal grote afwijkingen.
 - ***De spreiding is groter dan het gemiddelde, dus de aantallen lopen sterk uiteen.

Deze spreiding is als volgt berekend:

zijn x_1, x_2, \dots, x_n de gegevens, dan is de spreiding gelijk aan:

$$\sqrt{\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (\bar{x} - x_i)^2} \quad \text{met} \quad \bar{x} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i \quad (\text{het gemiddelde})$$

Voornaamste bevindingen uit tabel B

- De aantallen collegeuren per taal lopen sterk uiteen van instelling tot instelling (hoge spreidingen). Het vreemde is dat de gemiddelden van taal tot taal over alle instellingen gezamenlijk niet zo sterk uiteenlopen, van 43 uur Duits tot 59 uur Frans en Russisch per cursus (Nederlands als 2e taal buiten beschouwing gelaten).
- Wat betreft de uren zelfstudie die daarnaast nog nodig zijn: de talen die niet of nauwelijks in het VWO bestudeerd worden zijn het meest arbeidsintensief: 1. Italiaans (193 uur), 2. Russisch (181 uur) en 3. Spaans (135

- (uur). Dan volgen 4. Frans (92 uur), 5. Engels (47 uur) en 6. Duits (41 uur) (Nederlands als 2e taal buiten beschouwing gelaten).
- Een aparte plaats neemt Nederlands als 2e taal in, dat zowel qua aantal collegeuren als qua noodzakelijke tijdsbesteding zeer arbeidsintensief is (148 + 485 uur).

Tabel B : Aantal collegeuren waaruit een cursus bestaat (=C) en aantal uren (exclusief voornoemd aantal uren) dat de studenten worden geacht te besteden, willen ze het afsluitend tentamen succesvol afleggen (Noodzakelijke besteding=NB, cursief gedrukt).

(Zie vraag 5 van het enquêteformulier in de bijlage.)

(Voor toelichting, zie blz. 10 en 11)

Instelling		UVA	VUA	RUU	RUL	RUG	KUN	THD	THE	THT	KHT	LHW	NOIB	EUR	RULg	Gemid. per taal	Sprei- ding
NEDERLANDS (als 2e taal)	C	120	120		800	(2) 50/25	-	80	14	40			85			148	233***
	NB	(1)	(1)		(1) 1600	(1)		220	(1)	40			80			485	647***
ENGELS	C					50		40	84			30	60			53	19*
	NB					(1)		100	28			(1)	14			47	38**
FRANS	C	56	-		40	(2) 25/130		45	84			32	60			59	32**
	NB	112	-		(1) 40	(1)(2) 12/130		90	168			(1)	90			92	49**
DUITS	C							20				50	60			43	17*
	NB							50				30	42			41	8*
RUSSISCH	C			100		(2) 60/90		24	50			30				59	28*
	NB			300		(1)(2) 70/360		48	125			(1)				181	126**
SPAANS	C				(2) 40/52	(2) 50/52		36	48		104	56	60			55	19*
	NB				(2) 50/550	(2) (1)/52		72	30		104	(1)	90			135	171***
ITALIAANS	C		104		(2) -/40			36	30							53	30**
	NB		124		(2) 700/20			72	50							193	256***

4.4 *Beoogde taalvaardigheden*

(Zie vraag 6 van het enquêteformulier in de bijlage)

De antwoorden op vraag 6 zijn samengevat in tabel C op blz. 14
Hieronder volgt een commentaar op die tabel.

Voornaamste bevindingen uit tabel C

1. Algemeen beeld

De docenten hebben opgegeven welke doelstellingen de eerste prioriteit hebben binnen hun onderwijs. De volgorde over alle talen is: 1. leesvaardigheid (23 x), 2. spreekvaardigheid (21 x), 3. luistervaardigheid (20 x). Ver daarachter volgen 4. schrijfvaardigheid (7 x) en 5. kennis van Land en Cultuur (1 x).

2. Per taal

Het algemene beeld geldt voor Nederlands en Spaans, terwijl bij Engels de nadruk gelegd wordt op spreekvaardigheid, bij Frans op luistervaardigheid en spreekvaardigheid en bij Italiaans op luistervaardigheid en enige leesvaardigheid. Russisch is helemaal gericht op leesvaardigheid (vakliteratuur).

Tabel C : Het aantal keren dat aan een bepaalde vaardigheid of kennisgebied de eerste prioriteit is toegekend door 45 respondenten, aangegeven per taal in absolute cijfers en in percentages van het totaal aantal keren dat de eerste prioriteit is toegekend per taal.

(Zie vraag 6 van het enquêteformulier in de bijlage.)

(Voor toelichting, zie blz. 13)

Vaardig- heden Talen	Luister- vaardigheid	Spreek- vaardigheid	Lees- vaardigheid	schrijf- vaardigheid	Kennis van land en cultuur	TOTAAL over alle vaard.
NEDERLANDS (als 2e taal)	4 (28.6%)	4 (28.6%)	3 (21.4%)	2 (14.3%)	1 (7.1%)	14 (100%)
ENGELS	2 (25%)	5 (62.5%)	1 (12.5%)	0	0	8 (100%)
FRANS	5 (35.7%)	5 (35.7%)	3 (21.4%)	1 (7.1%)	0	14 (100%)
DUIITS	1 (33.3%)	0	2 (66.7%)	0	0	3 (100%)
RUSSISCH	0	0	6 (100%)	0	0	6 (100%)
SPAANS	4 (25%)	5 (31.25%)	5 (31.25%)	2 (12.5%)	0	16 (100%)
ITALIAANS	4 (36.4%)	2 (18.2%)	3 (27.3%)	2 (18.2%)	0	11 (100%)
TOTAAL over alle talen	20 (27.8%)	21 (29.2%)	23 (31.9%)	7 (9.7%)	1 (1.4%)	72 (100%)

4.5 *Beoogde taalregisters*

(Zie vraag 7 van het enquêteformulier in de bijlage)

De antwoorden op vraag 7 zijn samengevat in tabel D op blz. 16

Hieronder volgt een commentaar op die tabel.

Voornaamste bevindingen uit tabel D

1. Algemeen beeld

Van de taalregisters die tot de expliciete cursusinhoud behoren wordt aan de AOT het vaakst de eerste prioriteit gegeven (34 x). De AWT en TWVT zijn ongeveer gelijk qua prioriteit en komen daar ver achter (9x, 10x).

2. Per taal

Nederlands en Spaans zijn duidelijk gericht op AOT, terwijl Russisch meer gericht is op de wetenschappelijke talen (AWT, TWVT). Bij de andere talen zijn beide aspecten van belang.

Opmerking: AWT en TWVT zijn ook nog weer in een kolom samengevoegd om AOT en technisch-wetenschappelijk gerichte talen wat beter onderling te kunnen vergelijken. Aan AWT en TWVT samen wordt nog steeds minder vaak de eerste prioriteit gegeven dan aan de AOT.

Tabel D : Het aantal keren dat aan een bepaalde taalregister de eerste prioriteit is toegekend door 45 respondenten, aangegeven per taal in absolute cijfers en in percentages van het totaal aantal keren dat de eerste prioriteit is toegekend per taal.

(Zie vraag 7 van het enquêteformulier in de bijlage.)

(Voor toelichting, zie blz. 15)

Taalregister Taal	Algemene omgangs- taal (AOT)	Algemene weten- schappelijke taal (AWT)	Technisch-weten- schappelijke vak- taal ; (TWVT)	AWT + TWVT	TOTAAL over alle registers
NEDERLANDS (als 2e taal)	7 (100%)	0	0	0	7(100%)
ENGELS	4 (57.1%)	1 (14.3%)	2 (28.6%)	3 (42.9%)	7(100%)
FRANS	7 (63.6%)	2 (18.2%)	2 (18.2%)	4 (36.4%)	11(100%)
DUITS	2 (40%)	1 (20%)	2 (40%)	3 (60%)	5 (100%)
RUSSISCH	2 (28.6%)	3 (42.8%)	2 (28.6%)	5 (71.4%)	7 (100%)
SPAANS	8 (88.9%)	0	1 (11.1%)	1 (11.1%)	9 (100%)
ITALIAANS	4 (57.1%)	2 (28.6%)	1 (14.3%)	3 (42.9%)	7(100%)
TOTAAL over alle talen	34 (64.2%)	9 (17%)	10 (18.8%)	19 (35.8%)	53(100%)

4.6 Beoogd taalniveau

(Zie vraag 8 van het enquêteformulier in de bijlage)

De antwoorden op vraag 8 zijn samengevat in tabel E op blz. 18

Hieronder volgt een commentaar op die tabel.

Voornaamste bevindingen uit tabel E

1. Algemeen beeld

Aan het *lexicale* en *syntactische* taalniveau wordt het vaakst de eerste prioriteit toegekend. Het is duidelijk dat de docenten het er in de expliciete cursusinhoud niet over eens zijn wat het belangrijkste is. Het verschil met *morfologisch* en *textueel* is namelijk erg gering. Het *fonetische* taalniveau krijgt duidelijk het minst vaak de eerste prioriteit.

2. Per taal

Opvallend is dat bij Spaans *lexicaal* onbelangrijk is, terwijl het bij Frans en Italiaans juist het belangrijkste is. Bij Russisch is *morfologisch* het belangrijkste, wat enigszins te voorspellen is uit de morfologische rijkdom van deze taal. Bij Engels is *syntactisch* het belangrijkste.

Tabel E : Het aantal keren dat aan een bepaald taalniveau de eerste prioriteit is toegekend door 45 respondenten, aangegeven per taal in absolute cijfers en in percentages van het totaal aantal keren dat de eerste prioriteit is toegekend per taal.

(Zie vraag 8 van het enquêteformulier in de bijlage.)

(Voor toelichting, zie blz. 17)

Taal \ Taalniveau	Fonetisch		Lexicaal		Morfologisch		Syntactisch		Textueel		Totaal over alle niveau's
NEDERLANDS (als 2e taal)	2	(11.8%)	4	(23.5%)	3	(17.7%)	4	(23.5%)	4	(23.5%)	17(100%)
ENGELS	1	(11.1%)	2	(22.2%)	1	(11.1%)	3	(33.4%)	2	(22.2%)	9 (100%)
FRANS	1	(8.3%)	4	(33.3%)	2	(16.7%)	3	(25%)	2	(16.7%)	12(100%)
DUITS	0		1	(50%)	1	(50%)	0		0		2 (100%)
RUSSISCH	0		3	(30%)	4	(40%)	2	(20%)	1	(10%)	10(100%)
SPAANS	3	(18.8%)	1	(6.2%)	4	(25%)	4	(25%)	4	(25%)	16(100%)
ITALIAANS	1	(9.1%)	4	(36.3%)	2	(18.2%)	3	(27.3%)	1	(9.1%)	11(100%)
TOTAAL over alle talen	8	(10.4%)	19	(24.7%)	17	(22.1%)	19	(24.7%)	14	(18.1%)	77(100%)

4.7 *Motivatie vanuit de hoofdstudierichting*

(Zie vraag 9 van het enquêteformulier in de bijlage.)

NEDERLANDS (als 2e taal.)

- Nederlands is gewoon noodzakelijk voor het volgen van een studie in Nederland.

OVERIGE TALEN.

In de onderstaande tabel worden de motivatie weergegeven per taal. Het getal in ieder vakje geeft aan het aantal keren dat een bepaalde motivatie genoemd is voor een bepaalde taal door de 45 respondenten.

MOTIVATIE		ENGELS	FRANS	DUITS	RUSSISCH	SPAANS	ITA- LIAANS	TOTAAL over de TALEN.
Vanuit de studie rich- ting	1) Luister- en spreek- vaardigheid: i.v.m. stages*, etc.	4	8	2	2	8	4	28
	2) Leesvaardigheid: i.v.m. vakliteratuur.	3	8	2	6	0	2	21
	3) Algemeen i.v.m. werk/studie:	4	1	0	0	2	0	7
Alge- meen	4) Interesse.	1	1	0	2	1	4	9
	5) Vakantie.	1	1	0	0	3	2	7

Commentaar: in het algemeen is men bij het bestuderen van vreemde talen in niet-letterenstudierichtingen kennelijk het meest gemotiveerd vanuit de niet-letterenstudierichting zelf. Op zich is dit niet verbazend want de vraagstelling in het enquêteformulier nodigde daartoe uit. Algemeen vormende of recreatieve doeleinden (interesse of vakantie) spelen duidelijk een geringere rol, al worden ze wel uitdrukkelijk vermeld, met name geldt dit voor Spaans en Italiaans.

*Vele technisch-wetenschappelijke studierichtingen kennen een verplichte stage in buitenlandse bedrijven en onderzoeksinstituten van 6 tot 16 weken, met rapportage in Engels, Duits of Frans.

4.8 *Levenssechte opdrachten tijdens de cursus*

(Zie vraag 10 van het enquêteformulier in de bijlage.)

- In onderstaande tabel staan de levenssechte opdrachten onderverdeeld per taal. Het getal in ieder vakje geeft aan het aantal keren dat een bepaalde opdracht genoemd is voor een bepaalde taal door de respondenten.

Levenssechte opdrachten.	NEDERLANDS	ENGELS	FRANS	DUITS	RUSSISCH	SPAANS	ITALIAANS	TOTAAL over de TALEN
1. <u>Luistervaardigheid:</u> Luisteren naar de radio.	1	0	0	0	0	0	0	1
2. <u>Luister- en spreekvaardigheid:</u>								
2.1 Gerichte conversatie.	6	5	8	3	1	6	3	32
2.2 Voordrachten.	2	4	6	1	0	3	2	18
2.3 Rollenspelen.	0	3	1	0	0	2	2	8
3. <u>Leesvaardigheid:</u>								
3.1 Lezen van literatuur, kranten e.d.	0	0	0	0	1	0	1	2
3.2 Lezen en vertalen van vaktteksten.	0	0	0	1	2	2	0	5
4. <u>Schrijfvaardigheid:</u> het schrijven van:								
4.1 Brieven.	3	3	3	2	0	3	0	14
4.2 Résumés van vakliteratuur.	3	2	5	3	0	1	0	14
4.3 Wetenschappelijke verslagen.	1	1	2	1	0	0	0	5

Commentaar: levenssechte opdrachten worden het vaakst genoemd in verband met luisteren en spreekvaardigheid en daarna schrijfvaardigheid. In het overgrote deel van de cursussen (32 van de 45) wordt *gerichte conversatie* als levenssechte opdracht gegeven, daarnaast ook nog vrij vaak *voordrachten*. Voorzover schrijfvaardigheid beoefend wordt, is er vooral sprake van *brieven* en *résumés van vakliteratuur*. Dit beeld geldt, zoals we reeds bij vraag 6 (zie tabel C, p.13 en 14) gezien hebben niet voor Russisch, waar lezen en vertalen van teksten een hoofdrol speelt. Bij Russisch en Italiaans worden opdrachten voor schrijfvaardigheid zelfs helemaal niet genoemd.

4.9 Overige talen die gegeven worden voor niet-letterenstudenten

1. *Portugees* aan de LHW.
 Gemiddeld 25 studenten per jaar volgen de cursus.
 Vrijblijvend voor alle studierichtingen.
2. *Zweeds* aan de LHW.
 Gemiddeld 15 studenten per jaar.
 Vrijblijvend.
3. *Nieuw-Grieks* aan de RUG.
 Gemiddeld 10 studenten per jaar.
 Vrijblijvend.
4. *Swahili* aan de RUG.
 Gemiddeld 8 studenten per jaar.
 Vrijblijvend.
5. *Chinees* aan de RUL.
 Gemiddeld 5 studenten per jaar.
 Dit is een keuzevak voor alle studierichtingen.
6. *Indonesisch* aan de RUL.
 Gemiddeld 15 studenten per jaar.
 Dit is een keuzevak voor Culturele Antropologie. Voor de andere studierichtingen is deze taal vrijblijvend.
7. *Modern Bengali, Hindi, Tamil, Tibetaans en Urdu* aan de RUL.
 Gemiddeld 13 studenten per jaar.
 Vrijblijvend.

Opvallend is dat in dit overzicht Japans ontbreekt, een niet onbelangrijke taal in technisch, wetenschappelijk en commercieel opzicht.

4.10 Staf- en postdoctorale cursussen

(Zie vraag 11 van het enquêteformulier in de bijlage)

Aan de volgende instellingen worden staf- en postdoctorale cursussen gegeven:

aan de UVA en VUA:

- Nederlands: individuele begeleiding, b.v. van buitenlandse hoogleraren, medische specialisten, etc.

aan de LHW:

- Engels : "Verslag van Onderzoek"
Een postdoctorale cursus die in 1980 voor het eerst is gehouden.

aan het NOIB:

- Cursus "Nederlandse Taal en Cultuur"
- Cursus Frans
- Cursus Spaans, voorjaar 1981

4.11 *Knelpunten*

(Zie vraag 13 van het enquêteformulier in de bijlage)

Van de 52 respondenten signaleren er maar liefst 31 knelpunten in dit onderwijs, dat is bijna 60%. De enige instelling waar weinig knelpunten worden gesignaleerd is de THE. Dit hangt ongetwijfeld samen met het feit dat met name de talen Engels, Frans, Russisch en Spaans daar erkend zijn als keuzevak in het doctoraal programma van enkele studierichtingen: Engels, Frans, Russisch en Spaans bij Werktuigbouwkunde en Electrotechniek; Engels, Frans en Spaans bij Bedrijfskunde; Frans nog bij Bouwkunde en Wiskunde en Russisch nog bij Wis-, Natuur- en Scheikunde. Toch wordt *erkenning* in niet-letterenstudieprogramma's zelden als knelpunt opgegeven: aan de universiteiten kan over het algemeen een vreemde taal als keuzevak worden opgevoerd buiten de Letterenfaculteiten; slechts de THD en de LHW signaleren de vrijblijvendheid, het niet meetellen voor de studiebelasting of het niet-verplicht zijn van deze activiteiten als een probleem. Deze instellingen zijn tevens van mening, samen met de UVA (2x), RUL en RUG dat er voor sommige talen, vooral die waarin men beginner is, *te weinig college- en studietijd* in het studieprogramma beschikbaar is.

Op het vlak van de *docent* die met dit onderwijs moet worden belast, worden twee klachten geregistreerd:

- 1) er zijn *geen of te weinig formatieplaatsen* aanwezig voor talenonderwijs aan niet-letterenstudenten. UVA en VUA (Nederlands als 2e taal), RUG (Spaans), THD (Nederlands als 2e taal, Engels), NOIB (Nederlands als 2e taal, Frans, Spaans).
- 2) *te weinig onderzoekstijd* voor dit onderwijs. THD (Engels, Russisch), NOIB (Nederlands als 2e taal, Frans).

Een vrij algemeen knelpunt is *een gebrek aan leermiddelen*. Nederlands als 2e taal (UVA, VUA, THT), Engels (THD: er ontbreken internationale normen voor het toetsen van spreekvaardigheid), Frans (NOIB), Russisch (RUU: er is een minimum-grammatica Russisch nodig die in \pm 10 uur is door te werken), Spaans (RUL: geen talenpracticum oefeningen beschikbaar, RUG). Overigens worden onder cursusmateriaal wel eigen (interne) producties opgegeven. Ook voor *niet-courante* talen als Bengali, Hindi, Tamil, Tibetaans en Urdu (RUL) is onvoldoende lesmateriaal aanwezig. Deze laatste talen zijn ook nog *uitzonderlijk moeilijk* voor Nederlanders i.v.m. verschillen met de Westeuropese talen. Bij Nederlands als 2e taal wordt als knelpunt aangegeven

dat het *moeilijk* is kennis van de *algemene omgangstaal* toe te passen in *onderwijssituaties* waarmee de buitenlandse student te maken krijgt (THT).

Op het punt van de student die dit onderwijs volgt worden als knelpunten opgegeven:

- 1) een *heterogeen* ingangsniveau, door samenplaatsing met studenten met een geringe vooropleiding of studenten die de betreffende taal als hoofdvak doen: Nederlands als 2e taal (UVA, VUA, THE, THT, NOIB), Frans (UVA, RUL, RUG, LHW), Engels, Russisch, Spaans, Portugees en Zweeds (LHW), Spaans (KHT) en Chinees (RUL);
- 2) te *grote* groepen: NOIB (Nederlands als 2e taal, Engels, Frans en Spaans);
- 3) te *kleine* groepen: THE en THT (Nederlands als 2e taal) en KHT (Spaans);
- 4) *verloop*: Engels (LHW), Frans (RUL, RUG, LHW).

Uit de opmerkingen verder blijkt dat vele van deze knelpunten onderling sterk samenhangen. De onduidelijke vrijblijvende positie van vreemde-talenstudie aan sommige hogescholen en het gebrek aan gespecialiseerde mankracht aan de universiteiten met te weinig tijd voor onderzoek t.b.v. dit specifieke onderwijs en met gebrek aan college- en studie-uren leidt ertoe dat aan te grote en/of te heterogene groepen onderwijs moet worden gegeven zonder adequaat cursusmateriaal. Daar komt nog bij (opmerking voor rekening van de enquêteurs) dat een doctoraal diploma van een Letterenfaculteit met onderwijsbevoegdheid niet automatisch betekent dat men nu ook geschikt is beroepsgericht vreemde-talenonderwijs te geven. Dit vereist een polyvalent type docent dat in Nederland in tegenstelling tot het buitenland helaas nog niet wordt opgeleid.

Door dit alles treedt een sterk verloop op waardoor over het algemeen slechts weinige studenten hun doel bereiken nl.: een adequate beheersing van een vreemde taal in relatie met studie en toekomstige werkkring. Als bijdrage tot de oplossing wordt o.a. gesignaleerd een integratie van niet-literaire hoofdvak- en vreemde-talenstudie door stages en afstudeeropdrachten, zoals aan de THE o.a. voor Frans gebruikelijk is.

5. *Samenvatting en conclusie*

De belangrijkste gegevens:

- 1) talenstudie is vaak vrijblijvend in de niet-letterenstudierichtingen van het Nederlandse WO. In sommige gevallen kan een vreemde taal als keuzevak genomen worden. Dit geldt voor de RUL, de RUG, de THD en de THE. Soms kan dit in het voorkandidaats-, soms in het nakandidaatsprogramma, soms in beide. In een enkel geval zijn vreemde talen zelfs in beperkte mate verplicht (RUG: Frans voor sociaal-geografen, KHT: internationale economie, NOIB). Frans heeft de best geregelde positie, daarna komt Russisch, Spaans, Engels, Italiaans en Duits (zie 4.1).
- 2) aan instellingen waar geen Letterenfaculteit is (de hogescholen) wordt het onderwijs speciaal gericht op niet-literaire behoeften. Waar een Letterenfaculteit deze taak "erbij" neemt is dit meestal niet het geval.
- 3) het aantal deelnemers per taal fluctueert sterk van instelling tot instelling. Er is een groot verloop. De belangstelling voor de Romaanse talen Frans, Spaans en Italiaans is over de periode 1975 - 1980 toegenomen. Qua belangstelling staan Spaans, Frans en Nederlands als 2e taal bovenaan, dan volgen Engels, Russisch, Italiaans en Duits (zie blz.8)
- 4) wat betreft de tijdsbesteding (aantal collegeuren + noodzakelijke besteding) vragen de talen waarin de vooropleiding nihil is de meeste tijd (in afnemende volgorde): Nederlands als 2e taal, Italiaans, Russisch en Spaans. Frans vraagt bijna tweemaal zoveel tijd als Engels en Duits, ook al omdat de vooropleiding in deze taal ten gevolge van de Wet op het VO (Mammoetwet) is afgenomen (blz. 10 en 11).
- 5) lees-, luister- en spreekvaardigheid zijn de hoofddoelstellingen van vreemde-talenstudie in niet-letterenstudierichtingen. Bij Russisch ligt de nadruk op leesvaardigheid, bij andere talen op luister- en spreekvaardigheid (blz.13)
- 6) de algemene omgangstaal heeft de hoogste prioriteit in de cursusinhoud. Alleen voor Russisch is dat de (technisch) wetenschappelijke taal (blz.15)
- 7) de prioriteit in de te behandelen taalniveau's: lexicaal, syntactisch, morfologisch, textueel hangt sterk af van de taal. Alleen fonetisch scoort laag voor alle talen (blz.17)
- 8) de motivatie van vreemde-talenstudie in het WO ligt voor een belangrijk deel bij het niet-literaire hoofdvak zelf (blz. 19). Dit punt is dan wat betreft veel universiteiten in conflict met punt 2: de behoeften zijn specifiek, maar het antwoord dat het onderwijs daarop geeft, is niet specifiek gericht.

- 9) de cursussen omvatten in ruime mate levensechte opdrachten in overeenstemming met de onder 5) opgegeven doelstellingen. In het overgrote deel van de gevallen wordt gerichte conversatie vermeld (blz.20)
- 10) aan de RUL, RUG en LEW worden nog andere talen gegeven dan de bovengenoemde, w.o. Chinees. Vreemd is dat Japans ontbreekt, een niet onbelangrijke taal in technisch, wetenschappelijk en commercieel opzicht (blz.21)
- 11) aan de UVA, VUA, LEW en NOIB worden ook wel staf- en postdoctorale cursussen gegeven (blz.22) Aan de THE nemen ook hoogleraren, andere docenten en overige personeelsleden deel, voorzover er plaats is.

Voorwaarden voor verbetering van dit onderwijs

- 1) Het geven van een duidelijke plaats in het studieprogramma met een voldoende studiebelasting en aantal college-uren als keuze- of verplicht vak. Gezien de vakgerichte motivatie en het aantal deelnemers lijkt een plaats in het nakandidaatsprogramma te verkieszen, tenzij het om korte leesvaardigheidskursussen gaat die gericht zijn op de studie van vreemdtalige bronnen in de voorkandidaatsstudie. Men zou ook kunnen denken aan een plaats in de toekomstige 2e fase.
- 2) Het beschikbaar stellen van formatieplaatsen waarbij tevens een onderzoekstaak wordt gewaarborgd.
- 3) De aan te stellen docenten zouden tevens geschikt moeten zijn en voldoende tijd moeten hebben om adequaat cursusmateriaal te ontwikkelen eventueel i.s.m. zusterinstellingen.
- 4) Gestreefd zou moeten worden naar kleine groepen (max. 25), zoveel mogelijk homogeen qua vooropleiding en hoofdstudierichting.
- 5) Motivatie van deelnemers verhogen door integratie van een vreemde taal in hoofdstudierichting d.m.v. stages en afstudeeropdrachten in het buitenland, voorschrijven van vreemdtalige vakliteratuur etc.
- 6) Aan de universiteiten zou dit onderwijs specifiek moeten worden gericht op niet-literaire behoeften: dus geen toekomstige taalleraren en studenten van niet-letterenstudierichtingen in dezelfde groep!
- 7) De inrichting van een speciale opleiding voor de docenten beroepsgericht vreemde-talenonderwijs, niet alleen t.b.v. niet-letterenstudierichtingen in het WO, maar ook in het HBO, MBO en LBO. Hier lijkt een ongekende kans te liggen voor de nieuwe subfaculteit Letteren van de KHT in haar opleiding 2e fase. In samenwerking met de THE zou kunnen worden gerefereerd aan zowel γ - als β -studierichtingen waardoor een evenwichtige

beroepsgerichtheid in de taalleraarsopleiding kan worden verkregen. Geschikte studenten met een universitaire taalopleiding 1e fase uit geheel Nederland zouden kunnen inschrijven.

Wanneer aan deze voorwaarden wordt voldaan, zal het huidige verloop onder deelnemers aan dit onderwijs kunnen worden gereduceerd en zal een Nederlandse academicus kunnen worden opgeleid die zijn blik blijvend kan verruimen en een internationale brugfunctie kan vervullen in de wereld van wetenschap, techniek en handel, dankzij een gedegen pluriforme talenkennis. De vraag is groot, het antwoord bijzonder inadequaar. Men mag dit antwoord niet vragen aan het huidige VWO* dat zijn eigen doelstellingen heeft en onmogelijk al die vreemde-talenkennis kan bijbrengen die men voor de hele verdere studie en beroepsuitoefening nodig heeft voordat men aan een specifieke WO-studie begonnen is. Het WO zelf draagt de verantwoordelijkheid voor deze taak: een adequate beroepsgerichte vreemde-taalopleiding t.b.v. niet-letteren-studierichtingen. Een goede vooropleiding in het VWO wordt daardoor natuurlijk niet overbodig.

* Ten dele mag men dit wel verwachten van het HBO dat ook vaak als vooropleiding voor het WO geldt. Immers de student heeft daar zijn vakrichting al gekozen. Ook aan b.v. HEAO en vooral HTS is de plaats van het vreemde-talenonderwijs aan een grondige verbetering toe mede op basis van uitkomsten uit de ITS-onderzoekingen (Claessen et al., delen IV, V en VI) Zie daarvoor de beleidsvoorstellen van Smit, 1980 en Ulijn, 1979, 1980.

Verwijzingen

- Claessen, J.F.M. et al., *De behoefte aan moderne vreemde talen (delen IV, V en VI)*.
Nijmegen: ITS, 1978
- Frijlink, A., *Vreemde talen aan de Landbouwhogeschool, de behoefte aan kennis van en onderwijs in vreemde talen onder de studenten van de Landbouwhogeschool*,
Wageningen: Centrum voor Talenonderwijs LH, 1977
- Jager, E.de, Reunis, A., *Onderzoek naar de 'marktwaarde' betreffende de kennis der vreemde talen van afgestudeerden aan de HTS'en en TH's bij sollicitaties*,
SVO-project, uitgevoerd aan de TH Eindhoven, 1971
- Messelink, B., *Bedrijfskundigen en vreemde talen, een onderzoek naar het gebruik van de moderne vreemde talen door afgestudeerden van Nijenrode*,
Breukelen: Nijenrode, 1978
- Meijers, A.J.A., *Vreemde talen aan de Katholieke Hogeschool Tilburg, verslag van een onderzoek naar wensen en behoeften met betrekking tot de vreemde talen*,
Tilburg: Talencentrum KH, 1974
- Smit, G. (red.), *Beleidssuggesties voor het vreemde-talenonderwijs in Nederland*,
Enschede: SLO, 1980
- Ulijn, J.M., *Vreemde-talenonderwijs aan de Technische Hogeschool Eindhoven, verslag van een enquête onder staf en studenten*,
Eindhoven: Vakgroep Toegepaste Taalkunde TH, 1971
- Ulijn, J.M., *Van behoeftenonderzoek naar onderwijsbeleid - enige kanttekeningen bij de recente ITS-studies*,
Levende Talen, nr. 346, 801-810 (nov. 1979), nr. 347, 914-923 (dec. 1979), 1-11 (jan. 1980).

Den Dolech 2
 Postbus 513
 5600 MB Eindhoven
 Telefoon (040) 47 91 11
 Telex 51163

Aan de decanen van de Letteren-
 faculteiten, de voorzitters van
 de Vakgroepen Toegepaste Taal-
 kunde en hoofden van soortgelijke
 centra van de Hogescholen in
 Nederland.

Uw kenmerk	Ons kenmerk	Datum	Doorkiesnummer
		Zie postmerk	
Onderwerp			
Vreemde-talenonderwijs in het WO t.b.v. niet-letterenstudenten			

Mijne Heren,

Ondergetekenden hebben op zich genomen binnenkort een speciaal nummer te verzorgen in de Amerikaanse newsletter English for Specific Purposes over het beroepsgerichte vreemde-talenonderwijs in Nederland, omdat de Nederlandse situatie in het veeltalige Europa wat specifiek is en zeker niet alleen Engels omvat, zijn onze Amerikaanse collega's ook geïnteresseerd in onderwijs in andere talen dan Engels. Het is bovendien niet uitgesloten dat de gegevens worden gebruikt voor beleid dat er opgericht is om dit type service-onderwijs verder gestalte te geven.

Met het oog hierop ontvangt U bijgaand enquêteformulier. Mogen wij U vragen binnen 14 dagen de gevraagde informatie te verstrekken i.s.m. individuele docenten van de betreffende talensecties, de ITT's, of andere centra binnen Uw instelling.

De invulling hoeft niet beperkt te blijven tot Frans, Duits, Engels, Spaans, Russisch, of Nederlands als Tweede Taal. Te denken valt ook aan Chinees, Japans, of andere talen. Wilt U één enquêteformulier per taal invullen. Voorzover er méér nodig zijn, kunt U copieën maken. Mochten wij voor een taal geen formulier terug ontvangen, dan moeten wij aannemen dat deze in Uw instelling niet onderwezen wordt aan niet-letterenstudenten.

Het resultaat kunt U t.z.t. nalezen in English for Specific Purposes Newsletter (verschijnt maandelijks, US\$ 5 per jaar; editor: K. Drobnic, EST Clearinghouse, ELIADS A100, Oregon State University, Corvallis, Oregon 97331, USA). Het is ook mogelijk dat er een voordracht gewijd wordt aan de enquêtegegevens op een internationale conferentie.

Mogen wij U hartelijk danken voor Uw prompte medewerking.

In afwachting, met de meeste hoogachting,

Dr. J.M. Ulijn
 Vakgroep Toegepaste Taalkunde

Dr. F. Heynick

Onderafdeling der Wijsbegeerte
 en Maatschappijwetenschappen

Bijlage: enquêteformulier

ENQUÊTE: VREEMDE-TALENONDERWIJS IN HET WO t.b.v. NIET-LETTERENSTUDENTEN

Algemene toelichtingen vooraf:

- A) Onder vreemde-talenonderwijs wordt verstaan vreemde-taalverwerving onder begeleiding van een docent (al dan niet in combinatie met zelfstudie), niet zelfstudie alleen (dus niet bv. uitsluitend zelfstandig werken in een talenpracticum).
- B) Daar waar u in het navolgende gevraagd wordt 1, 2, 3, enz. in te vullen, is steeds sprake van een prioritering; d.w.z. 1 is het belangrijkste, dan komt 2, dan 3, enz.

1) Vreemde taal Instelling Huidig aantal studenten van de instelling duizen

- 2a) Voor welke studierichtingen wordt deze taal gegeven? (In volgorde van afnemende belangstelling; zie Algemene Toelichting, punt B)
- b) Geef per richting aan of het verplicht of keuzevak is, geheel vrijblijvend, of andere regeling:
- c) Geef aan de studiefase: voorkandidaats (V), nakandidaats (N), of beide (V+N)

	a. Studierichting		1	a.		2	a.		3	a.	
	b. Regeling	c. V/N		b.	c.		b.	c.		b.	c.
4	a.		5	a.		6	a.		7	a.	
	b.	c.		b.	c.		b.	c.		b.	c.
8	a.		9	a.		10	a.		11	a.	
	b.	c.		b.	c.		b.	c.		b.	c.
12	a.		13	a.		14	a.		15	a.	
	b.	c.		b.	c.		b.	c.		b.	c.

3) Worden er speciale cursussen gegeven gericht op de specifieke behoeften van niet-letterenstudenten?

Ja Nee (Aankruisen wat van toepassing is)

4a) Hoe groot is het gemiddelde aantal studenten dat per jaar deelneemt aan dit onderwijs over de periode 1975-1980?

Aantal

b) Houdt dit aantal ongeveer gelijke tred met de toe- of afname van het aantal studenten (=), blijft het daarbij achter (-), of loopt het daarbij voorop (+)?

= - + (Aankruisen wat van toepassing is)

5a) Uit hoeveel collegeuren bestaat een cursus? Aantal uren

b) Hoeveel uren exclusief voornoemd aantal uren worden de studenten geacht te besteden, willen zij het afsluitende tentamen succesvol afleggen?

Aantal uren

6) Welke vaardigheden behoren tot de doelstellingen?

Luister-	Spreek-	Lees-	Schrijfvaardigheid	Andere doelstelling:
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

(Wilt U doorhalen wat niet beoogd wordt en het afnemende belang aangeven door cijfers 1,2,3 enz.)

7) Welke taalregisters behoren tot de expliciete cursusinhoud?

AOT	AWT	(T)WVT	Andere:
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

AOT = algemene omgangs taal

AWT = algemene wetenschappelijke taal

(T)WVT = (technisch-)wetenschappelijke vaktaal

(Wilt U doorhalen wat niet behandeld wordt en het afnemende belang aangeven door cijfers 1,2,3 enz.)

8) Welke taalniveau's behoren tot de expliciete cursusinhoud?

Fonetisch	Lexicaal	Morfologisch	Syntactisch	Textueel	Andere:
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

(Wilt U doorhalen wat niet behandeld wordt en het afnemende belang aangeven door cijfers 1,2,3 enz.)

9) Motivatie vanuit de hoofdstudierichting. (Aankruisen wat van toepassing is)

Stages en andere studieverblijven in het land waar betreffende taal als voertaal kan dienen

Vakliteratuur

Andere motieven

10) Levenschte opdrachten tijdens de cursus. (Aankruisen wat van toepassing is)

Schrijven van brieven

Schrijven van résumés van vakliteratuur

Schrijven van wetenschappelijke verslagen

Gerichtte conversatie

Voordrachten

Andere "levenschte" opdrachten

- 11) Worden er aan Uw instelling speciale stafcursussen of postdoctorale cursussen verzorgd in het beroepsgerichte gebruik van de betreffende taal?
 Ja Nee (Aankruisen wat van toepassing is)

Zoja, welke?

- 12) Welk cursusmateriaal schrijft U voor of gebruikt U? (Grammatica's, idioomboeken, bandmateriaal, syllabi, enz.)
 (Wilt U met een★ aangeven welk materiaal Uw instelling speciaal voor deze categorie studenten ontwikkeld heeft?)

Auteur(s)	Jaar	Titel	Uitgever	Plaats

- 13) Wilt U tot slot aangeven wat de knelpunten zijn in de huidige organisatie van het vreemde-taalonderwijs aan niet-letterenstudenten in uw instelling en tevens al datgene dat U van belang acht als informatie over dit type onderwijs, maar dat tot nog toe onvermeld is gebleven?
 (Desgewenst kunt U de achterzijde van dit papier gebruiken)

Hartelijk dank voor Uw medewerking.

Naam docent(en):
 Telefoonnummer: ()
 Vakgroep of andere organisatie-eenheid:

Andere interne publicaties over vreemde-taalverwerving van de TH Eindhoven

Onderzoek en Ontwikkeling

1. Ulijn, J.M., *Verslag van het tweede internationale congres voor toegepaste linguïstiek, gehouden te Cambridge, september 1969*
2. Ulijn, J.M., *Verslag van een stage 'Onderwijs in het Frans als technisch-wetenschappelijke vaktaal', uitgevoerd bij CREDIF te Parijs en St.Cloud, november 1969*
3. Ulijn, J.M., *Evaluatie van een audio-visuele cursus Nederlands voor Filippijnse verpleegsters, oktober 1970*
4. Ulijn, J.M., *Vreemde-talenonderwijs aan de Technische Hogeschool Eindhoven, verslag van een enquête onder staf en studenten, juni 1971*
5. Dekker, W.P.M. den, Verbeeck, J. en Hilhorst K., *Thema's uit wetenschap en techniek voor een cursus Frans, april 1979*
6. Ulijn, J.M., Wolfe, S. en Donn, A., *The effect of French knowledge on English language acquisition by native Vietnamese speakers, Stanford University, januari 1981*

Cursusmateriaal (niet genummerd)

Nederlands

- Kuipers, W.H.J., *Bandcursus Collegetaal Nederlands: Wiskunde, 4e oplage, augustus 1979*
- Kuipers, W.H.J., *Bandcursus Collegetaal Nederlands: Natuurkunde, februari 1969*

Engels

- Allen, R.L., Heynick, F. et al., *Working Technical/Scientific Sentences, juni 1980*
- Heynick, F. (ed.), *Technical/Scientific Articles, voorjaar 1981*

Frans

- Ledieu, J., *Rapport d'étude sur l'enseignement du français, langue de spécialité (waarin Franse lees- en luisteroefeningen), juni 1971*
- Sampic, G., *Thèmes de conversation française à l'usage d'élèves-ingénieurs, juni 1974 (nr. 1.104)*

Sciences, Techniques et Société

Séries de textes à lire et à écouter (najaar 1981)

1. Mécanique (R.J.M.H. Clevers)
2. Electrotechnique (G.J.A. Ydema)
3. Ingénierie Industrielle (K. Dekker)
4. Urbanisme et Architecture (B.O. Lootsma)